

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 287/2014-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. apríla 2014 predbežne prerokoval sťažnosť S. R., T.M. , F. M. , F. M. a J. M., zastúpených advokátkou JUDr. Lýdiou Farbakyovou, Advokátska kancelária, Floriánova 12, Prešov, vo veci namietaného porušenia ich základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Prešov č. k. 14 C/280/2011-42 z 22. marca 2013 a rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 3 Co/116/2013-85 z 9. októbra 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť S. R. , T.M. , F. M., F. M. a J. M. o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. decembra 2013 doručená S. R. , T.M. , F. M. , F. M. a J. M. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 14 C/280/2011-42 z 22. marca 2013 a rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Co/116/2013-85 z 9. októbra 2013.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti uviedli:

«... V právnej veci žalobcov v 1. až 5. rade proti žalovaným A. K. a spol. o určenie okruhu dedičov, Krajský súd v Prešove rozsudkom sp. zn. 3 Co 116/2013 zo dňa 09. 10. 2013 potvrdil rozsudok Okresného súdu Prešov sp. zn. 14 C/280/2011 zo dňa 22. 03. 2013, ktorým Okresný súd Prešov zamietol žalobu žalobcov v 1. až 5 rade zo dňa 12. 12. 2011 voči žalovaným v 1. až 5. rade, ktorou sa domáhali, aby súd určil, že žalobcovia v 1. až 5. rade sú dedičmi zo zákona po poručiteľke F. K., rod. M... a zároveň sú účastníkmi dedičského konania vedeného na Okresnom súde v Prešove pod sp. zn. 26D/12/2010, prejednávaného súdnym komisárom JUDr. Jánom Marušinom pod sp. zn. Dnot 49/2012.

Voči rozhodnutiu Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3 Co/116/2013 zo dňa 09. 10. 2013, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 24. 10. 2013 ako súdu odvolacieho, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu v Prešove ako súdu I. stupňa, podali žalobcovia v 1. až 5. rade dovolanie na Najvyšší súd Slovenskej republiky dňa 20. 11. 2013 prostredníctvom Okresného súdu v Prešove...

Sťažovatelia uvádzajú, že ako žalobcovia sa žalobou podanou na súd dňa 08. 12. 2011 domáhali, aby súd rozhodol, že sú dedičmi zo zákona po poručiteľke neb. F. K., rod. M... a zároveň sú účastníkmi dedičského konania vedeného na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 26 D/12/2010 prejednávanéj súdnym komisárom JUDr. Jánom Marušinom pod sp. zn. Dnot 49/2010.

Žalobcovia poukazovali na to, že dedičstvo po poručiteľke F. K. rod. M., ktorá bola sestrou ich otca J. M. bolo prejednané bývalým Štátnym notárstvom v Prešove pod s. zn. D 1483/1988, pričom účastníkmi tohto konania boli jej, v tom čase žijúce sestry, a to B. M. a M. D. rod. M. a účastníkmi konania neboli žalobcovia ako právni nástupcovia brata nebohej poručiteľky J. M., B. M. a M. D., rod. M. prichádzali do úvahy ako dedičky v III. dedičskej skupine v zmysle § 475 Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení účinnom do 31. 12. 1988. Žalobcovia žiadali, aby súd vykonal šetrenie okruhu dedičov po nebohej B. M., nakoľko B. M. je dedičkou po nebohej F. K., rod. M. pretože bez vykonaného šetrenia je okruh dedičov po nebohej F. K., rod. M. nejasný.

Konajúci súd I. stupňa žalobu žalobcov rozsudkom sp. zn. 14 C/280/2011 dňa 22. 03. 2013 zamietol. V odôvodnení uviedol, že z uznesenia Krajského súdu v Prešove č. k. 4 CoD/1/2011 zo dňa 24.08.2011 vyplýva, že v konaní o dodatočnom prejednaní dedičstva podľa ust. § 175x O. s. p. nemožno meniť výsledky pôvodného dedičského konania, týka sa to tak majetku, dlhov ako aj okruhu účastníkov konania a dedičských práv. Účastníkmi konania pri dodatočnom prejednaní dedičstva sú len tí dedičia, ktorí nimi boli v pôvodnom konaní, prípadne ich právni nástupcovia (Zo súdnej praxe 82/2007). Odvolací súd ďalej konštatoval, že v dodatočnom prejednaní dedičstva po nebohej F. K. mali byť opätovne dedičmi tí, ktorí boli dedičmi v základnom konaní t. j. M. D., rod. M. a B. M. resp. ich právni nástupcovia resp. vzhľadom na to, že tieto už zomreli, sú dedičmi ich právni nástupcovia. Odvolací súd v citovanom zrušujúcom uznesení vyslovil, že súd I. stupňa v ďalšom konaní má opätovne prejsť novoobjavený majetok po nebohej poručiteľke s dedičmi vyplývajúcimi zo základného dedičského konania pod s. zn. 1483/1988 resp. následne právnymi nástupcami po nebohej M. D. a neb. B. M. .

Okresný súd v Prešove ako súd I. stupňa uzavrel, poukazujúc na ust. § 475 Občianskeho zákonníka účinného k 18. 09. 1988 a § 873 Občianskeho zákonníka (prechodné a záverečné ustanovenie k úprave účinnej od 01. 01. 1992), podľa ktorého

pri dedení sa použije právo platné v deň smrti poručiťa, že v čase smrti poručiťky (F. K. 18. 09. 1988) neexistoval právny predpis, ktorý by umožňoval v III. dedičskej skupine dediť aj deťom súrodencov poručiťa tak, ako to je v súčasnosti na základe právnej úpravy prijatej súčinnosťou od 1. 1. 1992, kedy podľa tohto znenia bol zakomponovaný do § 475 aj ods. 2, ktorý hovorí o tom, že ak niektorý zo súrodencov poručiťa nededí, nadobúdajú jeho dedičský podiel rovnakým dielom jeho deti. V predmetnom konaní bol súd toho názoru, že poručiťka zomrela 18. 09. 1988, kedy už nežil brat J. M. (otec žalobcov - sťažovateľov) a kedy táto právna úprava ešte neplatila, pričom na základe tejto právnej úpravy mohli dediť iba žijúci súrodenci.

Krajský súd v Prešove, ako súd odvolací, rozsudkom č. k. 3 Co/116/2013 zo dňa 09. 10. 2013 rozsudok okresného súdu ako správny potvrdil. Odvolací súd v odôvodnení potvrdzujúceho rozhodnutia na strane 4 uviedol, že z pripojeného spisu bývalého Štátneho notárstva v Prešove sp. zn. D 1483/88 v pôvodnom dedičskom konaní po poručiťke F. K., rod. M. zomrelej... bez zanechania závetu boli k dedeniu povolané sestry poručiťky B. M. , nar. ... a M. D., rod. M. nar. ... a to podľa § 475 zákona č. 40/1964 Zb. v znení účinnom ku dňu smrti poručiťky t. j. ... ako dedičky v III. zákonnej skupine. V čase prejednávania novoobjaveného majetku po poručiťke F. K. , rod. M. (konanie vedené pred OS Prešov s. zn. 26 D 12/2010) dedičia, ktorí boli účastníkmi konania v pôvodnom konaní vedenom pred Štátnym notárstvom v Prešove č. k. D 1483/88, sú nebohí, a preto dedičmi sú len právni nástupcovia po poručiťke B. M. a M. D. rod. M. . Ďalej súd uviedol, že niet pochyb o tom, že právnym nástupcom po nebohej B. M. , zomrelej ... je žalovaná v 1. rade A. K., rod. M. , keďže uvedená skutočnosť vyplýva z obsahu pripojeného dedičského spisu Okresného súdu Prešov č. k. D 891/01, Dnot 128/2001 a právnymi nástupcami po M. D., rod. M. sú žalovaní v 2., 3., 4. a 5. rade. Ďalej súd k odvolacím námietkam žalobcov skonštatoval, že súdy v predmetnom konaní nijako nemohli preskúmať správnosť okruhu dedičov po poručiťke B. M., zomrelej ..., pretože z pripojeného dedičského spisu Okresného súdu Prešov č. k. D 891/01 vyplýva, že B. M. zomrela bez zanechania závetu ako slobodná a bezdetná, pričom v uvedenom spise je ako po poručiťke uvedená ako jediná dedička spoločná osoba - žalovaná v 1. rade. Uznesením Okresného súdu Prešov z 26. 06. 2001 č. k. D 891/2001 - 9 bolo dedičské konanie zastavené pre nemajetnosť poručiťky (§ 175h ods. 1 O. s. p.)...“

Na základe uvedených skutočností sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Právo sťažovateľov... garantované v čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 3 Co/9/2013 zo dňa 09. 10. 2013 v spojení s rozsudkom Okresného súdu v Prešove č. k. 14 C/280/2011 zo dňa 22. 03. 2013 bolo porušené

a

zruší rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 3 Co/9/2013 zo dňa 09. 10. 2013 v spojení s rozsudkom Okresného súdu v Prešove č. k. 14 C/280/2011 zo dňa 22. 03. 2013

a

zaviaže Krajský súd v Prešove k náhrade trov konania vo výške 330,74 € k rukám právnej zástupkyne JUDr. Lýdie Farbakyovej, advokátky so sídlom Floriánova č. 12, 080 01 Prešov.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním

a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. Pokiaľ ide o rozsudok okresného súdu č. k. 14 C/280/2011-42 z 22. marca 2013, preskúmaniu ústavnosti tohto rozhodnutia ústavným súdom bráni princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd (III. ÚS 5/05).

Takýmto súdom bol krajský súd, ktorý napadnutý rozsudok preskúmal v odvolacom konaní a rozhodol rozsudkom č. k. 3 Co/116/2013-85 z 9. októbra 2013 tak, že rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. V tejto časti ústavný súd sťažnosť odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

2. Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné sudy, ktoré v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Podstata námietok sťažovateľov vychádza z ich tvrdení o tom, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu v spojení s napadnutým rozhodnutím okresného súdu nesprávne ustálilo okruh dedičov v dedičskom konaní. Sťažovatelia ochranu svojich práv uplatnili aj prostredníctvom podaného dovolania z 20. novembra 2013 adresovaného Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) prostredníctvom okresného súdu, o ktorom nebolo v čase predbežného prerokovania sťažnosti ústavným súdom ešte rozhodnuté.

Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovatelia svoje námietky uplatnili v sťažnosti podanej ústavnému súdu, ako aj v dovolaní podanom najvyššiemu súdu, pričom v čase rozhodovania ústavného súdu nie je dovolacie konanie skončené, musela byť sťažnosť odmietnutá pre jej predčasnosť, pretože o ochrane označených práv, ktorých porušenie sťažovatelia namietajú, bude vo vzťahu ku krajskému súdu rozhodovať najvyšší súd ako súd dovolací. Súbežné podanie dovolania a sťažnosti na ústavnom súde navodzuje situáciu, keď uvedený princíp subsidiarity síce vylučuje právomoc ústavného súdu, ale iba v čase

do rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje.

Ústavný súd preto zaujal názor (podobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 358/09), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti ústavnému súdu je sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

Ústavný súd sa však v daných okolnostiach musel zaoberať aj úvahou, aké dôsledky bude mať pre sťažovateľov prípadné posúdenie dovolania najvyšším súdom ako dovolania neprípustného. Pre tento prípad ústavný súd majúci na zreteli účel základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy konštatuje, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní bude sťažovateľom lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu (porovnaj tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54).

A contrario potom platí, že v prípade vecného posúdenia a rozhodnutia najvyšším súdom o dovolaní budú mať sťažovatelia k dispozícii už iba možnosť podať sťažnosť na ústavnom súde v súvislosti s týmto rozhodnutím za obvyklých podmienok.

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. apríla 2014